



## **Cvrsvs Philosophicvs**

**Arriaga, Rodrigo de**

**Antverpiæ, 1632**

Sect. VIII. Vtrùm duæ Causæ poßint esse sibi inuicem causæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

capio procedere, ideoque locum habet in diuinis, ubi persona produciens est etiam principium quod, voca eam prout volueris, rem tantum intellige. Quoad secundam partem probatur: nam causalitas, quia essentialiter est productio actualis termini, nequit intelligi existens sine ipso termino; ergo non est prior *in quo* respectu illius. Et hinc intelliges, Patrem aeternum non esse priorem *in quo* Filio, quia Pater constituitur formaliter per ipsam actualem productionem Filij, ut suppono ex Theologia.

## SECTIO VIII.

*Utrum duae Causae possint esse sibi inuicem causae.*

**D**VPLEX potest esse in praesenti difficultas. Prima, an duae causae quoad primum esse possint inuicem causari, vel in eodem genere, ut duae causae efficientes, aut duae materiales, vel in diuerso, ut una materialis, & altera efficiens. Secunda, an possint duae causae saltem quoad secundum esse inuicem produci. Vtramque difficultatem breui expediemus.

## SUBSECTIO PRIMA.

*An in eodem ordine possint esse inuicem causae.*

**P**RIMA CONCLUSIO. Non possunt duae res simul esse inuicem causae quoad primum esse in eodem genere, id est, non possunt duo ignes v.g. mutuo se primo producere efficienter. Hac à nullo negatur quod sciam, sed forte etiam à nullo satis efficaciter suaderetur. Arguunt pro illà nonnulli recentiores, Quia nihil potest se ipsum neque mediata causare; sed si duae causae essent inuicem causae, utraque se ipsam mediata causaret, quia causaret id à quo ipsa causaretur, (quod enim est causa causae, est causa causati) ergo repugnat haec mutua causalitas. Repugnare autem, aliquid se ipsum etiam mediata causare, probatur ab his, quia, etsi Spiritus sanctus non procederet à Patre aeterno immediate, adhuc distingueretur ab illo, eò quod mediata produceretur ab illo, Pater scilicet produceret Filium, & hic Spiritum sanctum, ergo productio etiam mediata arguit distinctionem. Haec probatio non vrget, quia in diuinis non est distinctio, nisi ubi est oppositio immediata, ut in materia de Trinitate ostendi. Vnde bene posset paternitas identificari cum spiratione passiva, si mediata solum eam causaret, distingueretur tamen ab eà virtualiter, quia paternitas non oriretur à Filio, sic verò spiratio actiua: imò (ut in eò loco ostendi) difficillime etiam de facto explicatur, cur opponatur paternitas cum spiratione passiva. Secundo, etiam si id ita sit, iam in praesenti non tam agimus de Conclusionis veritate, quam de illius ratione: tu à solo exemplo id probas, rationem verò nullam reddis.

Secundo arguunt: Quia causa independentem ab omni fictione intellectus est verè & realiter prior suo effectu, siue prioritate *in quo*, siue prioritate *à quo*; sed nihil potest esse prius se ipso absolute & simpliciter, ut per se manifestum vide-

tur, ergo nec potest esse mutua causalitas. Probo hanc consequentiam, quia si daretur mutua causalitas, qualibet causa, v.g. ignis A, se ipso esset prior igne B, quatenus hic est effectus illius, & B. erit prior igne A. quia illū causat; ergo ignis A, qui prior est quam B. erit prior se, quia B. est prior quā A. si enim sum prior priore te, à fortiori sum prior te. Neque hoc argumentum vrget: possunt enim aduersarij respondere, in eo casu non dari prioritatem *in quo* in eis causis, sed *à quo*, quae nihil aliud est, quam effectum produci à causa, & causam ab effectu; quod non videtur repugnare: imò difficultas haec etiam habet locum in diuinis, ubi non est prioritas *in quo*, & tamen repugnat mutua productio. Non ergo hic redditur ratio vniuersalis.

Tertio, alij recentiores eam repugnantiam, ut aliquid se vel mediata causet, inde probant, quia causa dicit relationem ad effectum, nihil autem potest nec mediata ad se ipsum dicere relationem. Sed facile possunt aduersarij ab hoc argumento se expedire, quia non repugnat aliquid se ipsum mediata respicere, materia enim prima respicit essentialiter formam, quae respicit essentialiter materiam: similiter Pater aeternus respicit essentialiter Filium, & Filius essentialiter Patrem, neque mutuo hic respectus vllatenus repugnat; ergo propter illum non est neganda mutua causalitas.

Res haec omnibus est certissima, difficile tamen est ostendere repugnantiam: ea tamen sit, quia nihil potest constituere actum primum Physicum productuum sui ipsius, iuxta dicta supra Sectione 2. sed si daretur haec mutua productio, res producta constitueret actum primum productuum sui, ergo repugnat ea mutua productio. Consequentia est euidens. Maior supra probata, eò quod nihil possit esse productuum sui ipsius, saltem quoad primum esse, quod videtur lumine naturae notum. Minor probatur, quia actus primus Physicus includit existentiam causae, haec enim operatur in quantum existens (ut Sectione 4. dixi) ergo ex parte actus primi causae includitur existentia ipsius causae, ergo & includuntur causae dantes existentiam ipsi causae, quia non potest includi existentia causae, quin etiam includantur ea omnia quae illi dant existentiam; ergo includitur ex parte actus primi eius causae ipse etiam effectus ab illà productus, cum hic effectus sit causa dans existentiam suae causae propriae; ergo si datur mutua causalitas, ipse effectus productus constitueret actum primum Physicum productuum sui ipsius, quod omnino repugnat. Confirmatur conclusio à posteriori, quia 100 ipsum lumen naturae dicitur, sistendum esse in quolibet ordine in aliquo primo, quod non sit ab alio, & à quo sint reliqua; ideoque probamus, debere dari aliquod primum principium omnium creaturarum, quod à nemine sit: si autem admitteretur haec mutua causalitas, non esset locus praedicto discursui; posset enim responderi, omnes creaturas mutuo produci hanc ab illa, & illam ab hac, vnde non esset necessarium recurrendum ad aliquod principium distinctum ab omnibus creaturis, quod sit Deus. Cum ergo omnes Philosophi, solo lumine naturae ducti, Dei existentiam & improducibilitatem ex hoc principio collegerint, certum est, ipsum naturae lu-

men dictare, omnino esse impossibile eam mutua causalitatem. Simili argumento vtuntur Theologi, ad probandum, Patrem non produci à Filio, quia hic producitur à Patre: repugnat autem, duo mutuo produci. Idem potest ostendi in actibus intellectus; vitiosum enim est, nec ab illo negatur, duas res mutuo tantum explicare vnam ex aliâ, vt si quis diceret, rogatus quid sit homo, est animal rationale, & rogatus quid sit animal rationale, diceret esse hominem; nam in his explicationibus sistendam necessariò est in aliquo termino per se noto, alioquin nihil explicabitur: ergo similiter in causis committetur vitiosus circulus, si dicatur hanc habere esse, quia producitur ab illâ; & illam, quia producitur ab hac. ergo sistendum erit, reiecta illâ mutua causalitate, in aliquâ causâ, quæ non accipiat esse à suo effectu, sed vel à nullo, vel aliunde.

## SYBSECTIO SECVNDA.

An in diuerso ordine possit esse mutua causalitas.

SECVNDA CONCLVSIO. Nec in diuerso genere causa potest dari hæc mutua causalitas. Hæc non est adeò communis, ac præcedens; nihilominus tamen arbitror eamdem esse rationem pro illâ ac pro præcedenti, quia in priori causâ debent intelligi existentes omnes causæ, quæ in quocumque genere illi dant esse verè & realiter, & à quibus dependet quoad suam existentiam, & quantum ad hoc per accidens se habet, quòd causa sit materialis vel efficiens. Non enim ideò debet intelligi in priori causâ, quia efficiens sit, aut quia materialis, sed quia ab eâ dependet effectus vt à producente: ergo si non potest dari mutua prioritas in causis eiusdem ordinis, nec poterit in causis diuersi ordinis. Vnde eo ipso, quòd materia producat materialiter formam equi, nequit hæc producere materiam efficienter. Idem est in dispositionibus, quæ si sint priores in genere causæ materialis ipsâ formâ, nequeunt ab illâ efficienter produci. Confirmatur & explicatur, quia ex parte actus primi causæ omnia intelliguntur quæ requiruntur vt causa existat, quod per se est euidens; sed vt causa existat, non minus requiritur efficiens ipsius causæ, quàm materialis, & è contrario; ergo vtræque intelligitur in eo priori, & constituit actum primum physicum productum sui, vt Sublèctione præcedenti argumentabamur contra mutua causalitatem in eodem genere.

103 Sed respondent Thomistæ: Quando causæ sunt sibi inuicem causæ in diuerso genere, non posse argui ab vno ad aliud genus; neque enim, quando materia intelligitur prior forma in genere causæ materialis, debet tunc intelligi genus causæ efficientis, vnde nec debet intelligi tunc ipsa forma, licet sit causa efficiens materiae. Similiter, quando forma intelligitur in priori causâ efficientis ante materiam, non debet tunc intelligi genus causæ materialis. Sed contra, quia in quocumque priori intelligatur materia, siue vt causans materialiter, siue vt efficienter, debet intelligi existens, quia nihil potest realiter præstare, nisi existat realiter; ergo etiam debet tunc intelligi existentes omnes causæ à quibus ipsa dependet, quia

non potest intelligi existens effectus à solâ causâ inadæquatâ; ergo etiam si materia non sit causa efficiens, sed materialis forma, in eo priori in quo intelligitur materia, debet intelligi & forma à quâ materia causatur. cum ergo illud prius sit ante formam, sequitur, ipsam formam esse ante seipsam. Confirmatur: actio & passio in sententiâ etiam Thomistarum realiter sunt idem, ergo in priori, quo intelligitur ea passio procedens à materiâ, debet etiam intelligi causa efficiens. Patet euidenter, quia non potest in aliquo priori intelligi entitas actionis existens sine causâ efficiente, à quâ essentialiter pendet, ergo, cum in nullo priori possit existerè passio sine actione, quia sunt idem, & actio sine causâ efficiente, in nullo etiam priori poterit intelligi causa materialis produciens, nisi tunc sit & efficiens, aut è contrario.

Obiicies Primò contra hanc Conclusionem 104

Aristotelem 1. Physicorum cap. 3. hæc aientem: Sunt præterea, quæ sunt sibi mutuo causæ, vt exercitium est causa bone habitudinis, & hæc est causa exercitij, at non eodem modo; sed hæc vt finis, illud vt principium motus. Non vrget: nam causa finalis non est propriè & physicè causa, sed solum secundum quid; neque vt existens, sed vt apprehensa, quæ non requirit existentiam ad causandum, nisi in cognitione. Conclusio autè solum intelligitur de veris causis. Explico. Quando quis ob sanitatem v.g. mouetur ad deambulandum, cum sanitas non existat, non potest physicè causare deambulationem; sed hanc causat amor sanitatis, deambulatio autem non causat amorem sanitatis à quo procedit, sed sanitatem: vnde inter amorem sanitatis & deambulationem, quæ sunt propriè causæ, non datur mutua causalitas. Difficilius loquitur D. Thomas 1. 2. quæst. 113. art. 8. in corpore, vbi expressè videtur stare pro Thomistica sententiâ. Aduerto tamen, eum ibi non tam videre mutua causalitatem ponere, quàm gratiæ infusionem prius naturâ, quàm actum contritionis collocare. Nisi fortè per gratiæ infusionem non gratiam habitualement, sed auxilia gratiæ excitantis intelligat. Sed quidquid sit de eius mente, non est à nostra sententiâ dicendum.

Obiicies Secundò: Actio creatina causatur ab ipso termino per illam creato, ergo datur mutua causalitas. Nego Antecedens, de quo infra.

Hic poterat quis argumentari ex opinione P. Vasquez de actu contritionis, quem putat à gratiâ procedere & ad eam disponere, ex quo inuicem ibi admittit causalitatem. Sed hanc sententiam reieci in materiâ de Pœnitentiâ, vbi proprium habet locum; ideò hîc eâ supersedeo.

Item argumentum quoddam, desumptum ex actu charitatis à Deo imperato pro instanti A. homini iusto, qui actus etiam procedere videtur à gratiâ, ad quam simul est dispositio, vt in hoc instanti conseruetur, remitto ad materiam de Merito, vbi proprium habet locum. Inter mutua causalitatem, siue physicam siue moralem, omnino reicio, quia eadem est de vtrâque ratio, vt ex dictis facillè notari potest.

TERTIA CONCLVSIO. Non video apertam contradictionem in eo, quòd duæ causæ possint esse inuicem causæ, si vel vtræque vel aliqua illarum duplici actione totali producat. Pone v.g. ignem

106 ignem A, productum à solo Deo, vñ a actione totali producere ignem B. tunc poterit ignis B. quasi secundò producere de potentia absoluta ignem A. noua alia actione ab ipso & à Deo orta. Et ratio est, quia rectè poterit ignis A, vt productus à solo Deo, per vnam actionem adequatam praeintelligi ad ignem B. & ad productionem secundam sui ipsius ortam ab igne B, quem ipse producit, ita vt illa productione sequent hunc ordinem, vt primò sit productio ignis A. à solo Deo, deinde productio ignis B. ab igne A, & tandem secunda productio ignis A. ab igne B.

Sed dices: Ergo non est vlla ratio ad probandum, non posse Patrem aeternum saltem secundò produci à Filio producto à Patre. Nego consequentiam, quia licet repugnantia non oriatur ex mutua causalitatis contradictione, oritur tamen ex eo, quod secunda productio esset omnino superflua, nec ad aliquid vtilis; ideoque Deo deneganda, quia nihil potest in Deo reperiri superfluum vel otiosum. Eam autem futuram superfluum, inde patet, quia si semel conceditur, vt debet concedi, Patrem aeternum à se ipso perfectè & adequatè habere esse, vt quid illud idem esse producendum est quasi secundò à Filio, cum nihil det Filius Patri, quod ipse à se non haberet antea? esset ergo illa secunda productio superflua.

107 Hanc solutionem recentiores nonnulli valde acriter reiciunt, sed tenentur tandem ipsi necessariò ad eam confugere, quod euidenter ostendo. Hi enim omnes fatentur libentissimè contra P. Vasquez, eundem effectum diuinitus posse produci per duas actiones totales. Rogo ergo illos, cur non dicunt in diuinis esse duas totales generationes Filij etiam ab eodem Patre? sicut enim ipsi argumentantur contra nos, *non repugnat mutua productio per secundam actionem, ergo datur in diuinis*, ita ego dico contra illos, *sive mutua sive non mutua, non repugnat secunda productio totalis in creatis, ergo datur in diuinis*.

Dices: Secunda est otiosa, si est alia prima totalis. Hoc ego volo, vt venias ad nostram solutionem: sicut enim secunda non mutua repugnat, quia otiosa, ita ob eandem rationem repugnat secunda mutua; & vno verbo, quod tu de secundà totali productione ab eodem principio dixeris, nos dicemus de secundà totali ab ipso effectu.

108 Secundò respondeo, quando effectus procedit à causà per semetipsum sine actione distinctà, non posse vilo modo eum produci duplici actione totali: quia si actualis productio est ipsa essentia effectus, sicut essentia tota est essentialis & necessaria ipsi rei, ita & actio tota est necessaria, ergo non est duplex, quarum qualibet sine alterà sufficiat, ergo nec duplex totalis. Eo autem ipso, quod non possit esse duplex actio, non est locus huic mutuae productioni, quæ tota innititur in duplici actione totali.

Hinc constat Primò, non bene nonnullos recentiores discurrere, qui dicunt, ideò nullam rem posse seipsam producere, vel non posse se mutuo duas causas totales producere, quia actio est ab eis distincta, forte verò vt possent, si sine actione distincta produceretur; cuius rei nullam video rationem. Oppositum autem manifestè debet dici, quia non est locus duplici actioni; quando actio non distinguitur: tunc ergo solum est vni-

ca productio, quam voco *primam negatiuè*, eò quod ante illam nulla præcessit. Primò autem non potest causa à suo effectu vel à se ipsa produci; potest verò, quando est duplex actio, vt ostensum est. Secundò hinc fit, in diuinis repugnare, vt persona producta rursus producat ipsam producentem, aut se ipsam, quia ibi, eò quod productio actualis est essentialis personæ productæ, non est locus duabus actionibus totalibus, & consequenter nec mutuae productioni; & multò minus, vt eadem persona se ipsam producat, quod nota pro Sectione sequenti.

## SECTIO IX.

*Utrum idem possit esse causa sui ipsius.*

109 Qvoad primam actionem, nihil posse à se ipso produci, est certo certius, constareque à fortiori ex dictis Sectione precedenti. Si enim etiam inter duas res distinctas repugnat mutua productio, quoad primam actionem, quia nihil potest esse prius & posterius alio; à fortiori repugnabit respectu sui ipsius. Est ergo difficultas, vtrum ignis v. g. primò à solo Deo productus in instanti A, possit in eodem instanti se ipsum secundò producere, vt de facto contingere in Eucharistia docetur à P. Suarezio, aiente Christum Dominum existentem adequatè per primam actionem à solo Deo, se ipsum producere physice secundò sub speciebus Sacramentalibus.

Negat Vasquez cum nonnullis recentioribus, 110 Primò, quia nihil potest esse subiectum seu forma sui ipsius (quod per se manifestum videtur) ergo nec poterit esse vilo modo causa sui ipsius; quia tam videtur repugnare, se ipsum producere efficienter quàm materialiter. Non vrget hæc ratio: nam materia non potest assumi ad sustentandam materialiter aliam materiam similem, neque vna forma equi ad informandam aliam formam (vt omnes fatentur) & tamen hæc repugnantia non oritur ex defectu distinctionis inter materiam & aliam materiam; ergo, licet non possit materia assumi ad sustentandam seipsam materialiter, non id debet probari ex defectu distinctionis: neque inde debet inferri, non posse assumi ad producendum efficienter seipsam; sicut non potest inferri, eò quod anima rationalis v. g. nō possit nec diuinitus esse forma alterius animæ rationalis, non posse etiam instrumentally producere alteram animam. Et hoc argumentum euidenter est ad hominem contra recentiores eos, qui potentiam obedientialem in ordine ad productionem seu creationem alterius animæ concedunt in qualibet alià. Ratio discriminis inter causam efficientem & materiale esse potest, quia causalitas materialis vel est vnio, vel requirit essentialiter vnionem, quæ non potest esse nisi inter res distinctas; causalitas autem efficiens non requirit vnionem, ideoque rectè videtur posse esse respectu sui ipsius, si aliunde non repugnat.

Arguunt Secundò: Quia si idem posset se ipsum producere, non esset cur negaretur, Patrem aeternum esse productum; posset enim dici, Patrem aeternum, vt existentem à seipso, se ipsum secundò producere. Hoc argumentum solutum est in simili paulò antè, vbi ostendi, eam secundam